

pro facto

# Technische sessie gemeenteraad Rotterdam

**EVALUATIE PREVENTIEF FOUILLEREN**

Prof.dr. Heinrich Winter

## Onderzoek uit 2022

- *Hoe vaak wordt gebruik gemaakt van de bevoegdheid tot (spoedeisend) preventief fouilleren (artikel 151b en 174b Gemeentewet)?*
- *Wat zijn de ervaringen van betrokken professionals en van de betrokkenen op wie het instrument wordt toegepast?*
- *Wat is de doeltreffendheid van het instrument?*
- *Wat zijn de mogelijkheden voor verruiming of optimalisering?*

## Toepassing

- 335 (95%) gemeenten hebben bevoegdheid van de burgemeester om veiligheidsrisicogebieden aan te wijzen geregeld
- Bij 80% daarvan is die bevoegdheid niet gebruikt in 2018-2021
- Ruim 40 gemeenten maakten in de periode 2018 – 2021 gebruik van preventief fouilleren
- Driekwart daarvan deed dit incidenteel (maximaal 1 actie per jaar)
- Een kwart doet dit langdurig en structureel
- Langdurige en structurele inzet met name in de regio Rotterdam
- Spoedeisend preventief fouilleren door 19 gemeenten (12 keer eenmalig) ingezet bij acute dreiging

## Overwegingen (incidentele inzet)

- Incidentele inzet bij supportersrellen, (niet-aangemelde) demonstraties, coronarellen, tijdelijke problematiek rond de jaarwisseling etc
- Deze inzet bij driekwart van de gemeenten is ultimum remedium: kortdurend en niet langer dan noodzakelijk
- Inzet van het instrument leidt hier tot weinig controverse: veel draagvlak in lokale politiek en inwoners

## Overwegingen (structurele inzet)

- In regio Rotterdam zijn wijken/gebieden permanent een veiligheidsrisicogebied
- Preventief fouilleren is daar integraal onderdeel geworden van veiligheidsstrategie en is de facto een reguliere politiebevoegdheid geworden
- Redenering luidt nu: aantal incidenten blijft hoog: dus we moeten dit blijven doen
- Relevant voor de inzet: kennis daarvan, het type burgemeester, de politiek-bestuurlijke context en type en ernst wapenproblematiek

## Last van de officier

- De wetgever heeft bewust een extra waarborg ingebouwd met de last van de OvJ om in een concreet geval preventief fouilleren mogelijk te maken
- Bij structurele en langdurige inzet van preventief fouilleren lijkt het afgeven van de last een formaliteit te zijn geworden

## Selectie van personen

- Bij meeste fouilleeracties geldt het uitgangspunt om ‘a-select’ te fouilleren; invulling daarvan verschilt per gemeente
- Sommige gemeenten hanteren een selectiecriterium (bv ‘elke vijfde voorbijganger’); in andere gemeenten heeft politie op straat meer autonomie en selecteert die op basis van professionele intuïtie
- Borging a-selecte controles is moeilijker op bijv. drukke plaatsen en bij beperkt toezicht op (jonge en onervaren) politiemedewerkers
- Bij concrete (dreigende) verstoringen van de openbare orde (zoals bij voetbalwedstrijden, demonstraties) komt het vaker voor dat gericht wordt gefouilleerd: professionele intuïtie overheerst dan

# Draagvlak

- Algemene beeld uit verschillende onderzoek in Rotterdam en Amsterdam: draagvlak is groot
- Tevredenheid over bejegening door de politie
- Kanttekening: juist de minderheid die geen voorstander is of die zich onveiliger voelt kan vaker te maken hebben met fouilleeracties en met etnisch profileren

## De effectiviteit

- Gemeenten hanteren geen nader uitgewerkte doelstellingen
- Dus ontbreekt een duidelijk toetsingskader voor het beoordelen van de effectiviteit van het instrument
- De bijdrage aan het terugdringen van wapenbezit en het voorkomen van wapenbezit en –gebruik is lastig te meten/beoordelen
- De bijdrage aan de veiligheidsbeleving is wel te meten, maar de meeste gemeenten monitoren dit niet
- Focus bij lokale evaluaties op wapenincidenten en –opbrengsten
- Bij langduriger inzet schuift de vraag naar bijdrage aan de doelstellingen naar de achtergrond

## Werking en effectiviteit

- Twee aspecten beperken de effectiviteit van preventief fouilleren:
  - A-selectiviteit, waardoor verhoudingsgewijs veel personen worden gecontroleerd die geen wapens bij zich dragen; de vraag is of dan sprake is van doelmatige politie-inzet
  - Lagere pakkans doordat snel bekend is waar en wanneer een fouilleeractie plaatsvindt
- Mogelijkheden voor sterkere inzet op effectiviteit:
  - Meer dynamische en onvoorspelbare inzet
  - Betere communicatie over inzet van preventief fouilleren
  - Betere kennisdeling en uitwisseling *best practices*

## Verruiming en persoonsgerichte aanpak

- OOV'ers zijn voorstander van verruiming (naar vuurwerk: 2/3<sup>e</sup> respondenten) en naar drugs (45%)
- Maar: onduidelijkheid over bestaande mogelijkheden gericht op vuurwerk; daarover meer straks van Bart Engberts
- Geen behoefte aan langdurige, structurele inzet preventief fouilleren op vuurwerkbezit
- Bijna de helft voorstander van verruiming naar drugs
- Volgens rechtspraak geen ruimte binnen bestaande wettelijk kader (WWM) om persoonsgericht te fouilleren
- Bart Engberts verder over verruiming en persoonsgerichte aanpak

# Dank voor uw aandacht

Prof.dr. Heinrich Winter

14-12-2023